


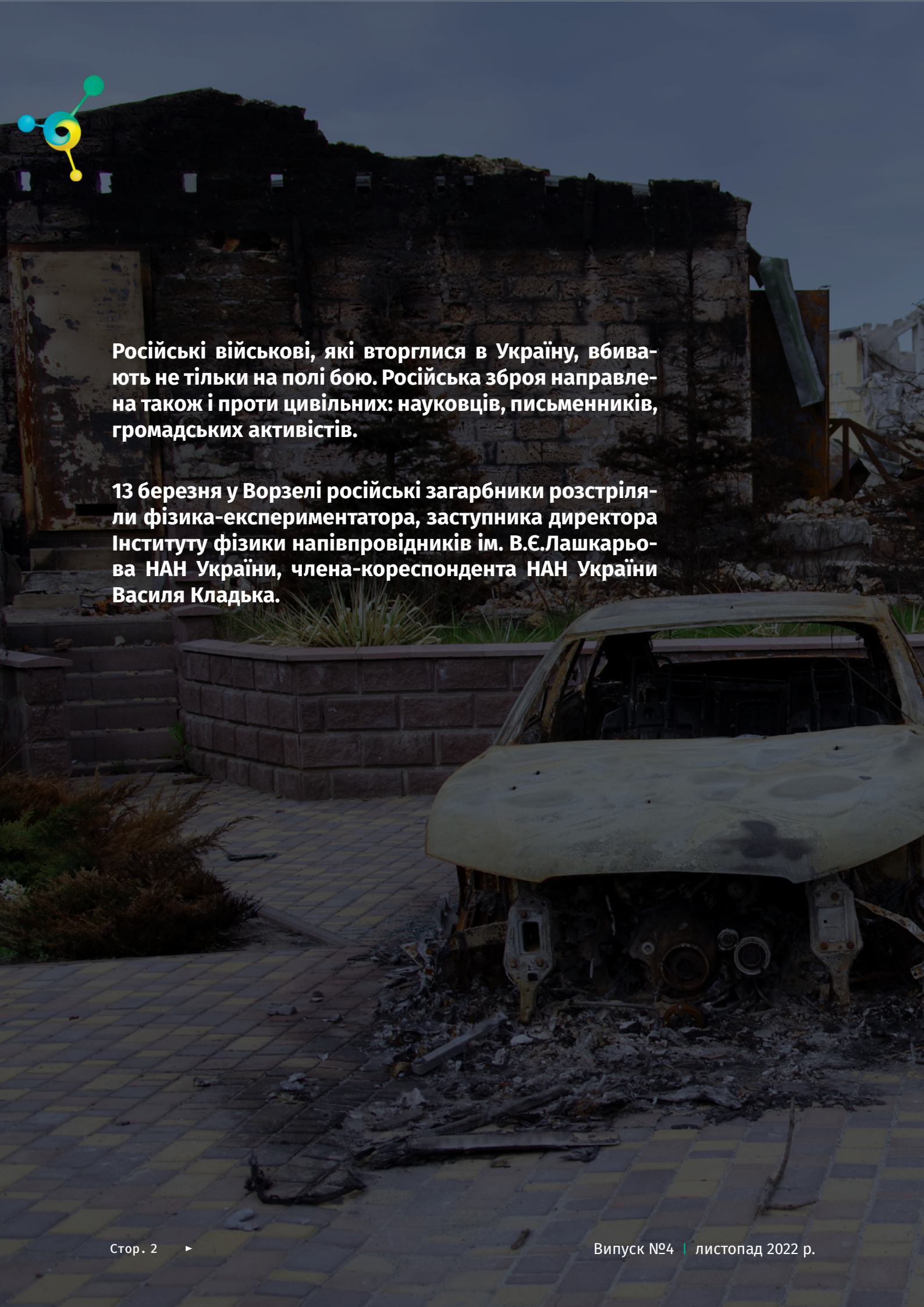
*Світла пам'ять  
науковцю*

**Випуск №4  
листопад 2022 р.**

---

---

**Василь Кладько –  
вчений, про роботи  
якого кажуть:  
«уперше в історії  
науки»**



**Російські військові, які вторглися в Україну, вбивають не тільки на полі бою. Російська зброя направлена також і проти цивільних: науковців, письменників, громадських активістів.**

**13 березня у Ворзелі російські загарбники розстріляли фізика-експериментатора, заступника директора Інституту фізики напівпровідників ім. В.Є.Лашкарьова НАН України, члена-кореспондента НАН України Василя Кладька.**



Ім'я Василя Кладька широко відоме в науковому світі. У його біографії чимало рядків починаються зі слів «уперше в історії науки». Вчений – автор 458 наукових статей у провідних міжнародних та вітчизняних виданнях, автор п'яти авторських свідоцтв та шести патентів, співавтор дев'яти фундаментальних монографій.

У 2007 році за роботи в області створення новітніх матеріалів вчений отримав Державну премію України в галузі науки і техніки.

► **Василь Кладько зробив вагомий внесок у розвиток фізичних і фізико-технічних основ формування напівпровідникових наноструктур**, – розповідає колега Василя Петровича, виконувач обов'язків директора Інституту фізики напівпровідників ім. В.Є.Лашкарьова НАН України Віктор Мельник. – **Він був справжнім патріотом і доклав багато зусиль для посилення обороноздатності нашої країни.**

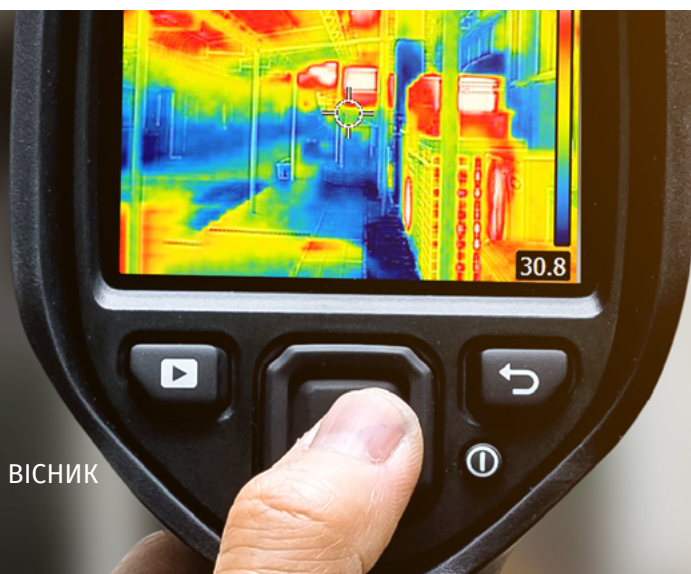
Серед останніх напрямів науково-технічної діяльності Василя Кладька – роботи в галузі оборонної тематики, зокрема, розроблення технології та створення ділянки для виробництва фотоприймачів інфрачервоного випромінювання (ІЧ-випромінювання). Ця технологія дає змогу реалізувати замкнений цикл виробництва в Україні ІЧ-головак наведення для ракет різних типів. Технології, які допоміг розробити Василь Кладько, мають величезне значення для обороноздатності нашої країни.

Серед наукових здобутків вченого – й розробка нової методики діагностики кристалів.

**Це найточніший метод з усіх можливих, – пояснив Віктор Мельник. – Для порівняння: класична електронна мікроскопія може лише «побачити» атом. А методика Василя Кладька дозволяє визначити положення атомів та відстань між ними. Це надпотужна діагностика, важлива і для фундаментальної науки, і для розвитку новітніх технологій**



Василь Кладько був також науковим керівником проєкту «Ефекти структурно-фазових трансформацій з фрактальним самовпорядкуванням нанокристалів оксидів ванадію», який науковці інституту виконали за кошти грантового фінансування Національного фонду досліджень України. Запитуємо у Віктора Мельника: яке значення мають результати цієї роботи?





- ▶ **Це надзвичайно цікавий проєкт, – відповів Віктор Павлович. – Оксид ванадію є унікальним кристалом, який змінює властивості при зниженні температури. При 68 градусах за Цельсієм це – типовий напівпровідник, а при 66 градусах – метал! Цю здатність можна використовувати для виробництва багатьох приладів: регуляторів світлових потоків, тепловізійних екранів (тепловізорів) тощо.**

Причини цього ефекту намагалися досліджувати чимало науковців, але остаточного розуміння все ж не було. Досліджували цю тему і в Інституті фізики напівпровідників ім. В.Є. Лашкарьова НАН України.

- ▶ **Краще зрозуміти фізичні процеси, які відбуваються у кристалах, допомогла методика Василя Кладька, – наголосив співрозмовник. – Завдяки цій методиці вдалося розробити нові технологічні підходи та підвищити якість матеріалу. До речі, основний результат (досить несподіваний) ми отримали завдяки ідеям молодих науковців, які працювали в команді проєкту. Вони проявили ініціативу, провели додаткові, незаплановані експерименти й отримали проривні результати. Це стало можливим, бо в інституті прислуховуються до молоді й вітають ініціативу. До побудови цієї «корпоративної культури» долучився, зокрема, і Василь Кладько. Його справу є кому продовжити!**

В інституті, де багато років працював Василь Петрович, і сьогодні не можуть змиритися з втратою. Але колеги вченого говорять, у першу чергу, про вдячність за можливість багато років працювати з науковцем світового рівня і про намір продовжити спільну справу.

- ▶ **Часто кажуть, що незамінних людей немає. Але я з цим не згоден, – зазначає Віктор Мельник. – Василь Кладько для нашого інституту (та й для кожного з нас) – абсолютно незамінний. Я й сьогодні, буває, пориваюся піти привітатися з Василем Петровичем. Потім згадую, що його кабінет порожній.**

Віктор Мельник познайомився з Василем Кладьком три десятиріччя тому. Каже:

**Приємно згадати, скільки амбітних планів та ентузіазму мали молоді вчені інституту. Приємно також усвідомлювати, що дуже багато планів вдалося втілити в життя.**



**Життя справжнього вченого – це рух уперед. Василь Петрович саме так і жив, ставився до науки не як до нагоди заробити гроші, а як до можливості втілити в життя найсміливіші ідеї.**



Віктор Мельник зберігає автобіографію Василя Петровича з особистим підписом науковця. У цих рядках – десятиріччя наполегливої й драйвової роботи, наукові дискусії, жарти, здобутки.



Починається вона традиційно:

**«Я, Кладько Василь Петрович, народився 12 січня 1957 року в селі Озеро Володимирецького району Рівненської області, в родині селян».**

За цими звичайними рядками чітко видно післявоєнні будні, у яких виріс майбутній учений: робота в колгоспі, скромний побут. І, пропри все, золота медаль після закінчення школи, фізичний факультет Чернівецького державного університету з відзнакою, аспірантура в Інституті фізики напівпровідників. А також, у 1986 році – кандидатська, у 2000 – докторська дисертація. У 2007 році Василеві Кладьку було надано звання професора, у 2015 – обрано членом-кореспондентом Національної академії наук України.

Про перше знайомство з інститутом (де науковець пройде шлях від аспіранта до заступника директора) згадує його колега Наталія Проскуренко. «Був звичайний робочий день, приїхав «дипломник» (який готувався до захисту дипломної роботи, – авт.), приємний, молодий хлопець, трошки сором'язливий», – каже Наталія Миколаївна.

Звісно, науковці зраділи, коли у 1982 році скромний і працьовитий Василь Кладько вступив до аспірантури інституту. Наталія Проскуренко і сьогодні пам'ятає запальні дискусії за участі «новенького». Пізніше, коли Василь Петрович очолив відділ структурного аналізу матеріалів і систем, кожен співробітник міг розраховувати на його час, увагу до проблем та особисту участь у їх вирішенні.

Особливо уважно Василь Кладько ставився до молодих учених.

**Він пояснював, дискутував, навчав, не шкодуючи сил і часу. Не дивно, що навколо вченого завжди було багато молоді, вони сперечалися, жартували, будували плани, – додала Наталія Миколаївна**





**Під керівництвом Василя Кладька було захищено одинадцять кандидатських дисертацій. Це цілий науковий підрозділ! Учні Василя Петровича стали відомими вченими, працюють у провідних наукових установах світу.**

До речі, всі колеги Василя Кладька згадують чудове почуття гумору вченого. Василь Петрович, зокрема, страшенно не любив паперової тяганини та непрофесійності.

- ▶ **Ми частенько жартували й згадували книгу Ільфа і Петрова «Золоте теля», де один з керівників замість підпису ставив печатки «Не заважайте працювати», «Я вам не нічний сторож», «Не морочте мені голову» тощо. Ми бажали одне одному не перетворитися на таких бюрократів, – з усмішкою згадує Віктор Мельник. – А пару років тому разом з колегами замовили й подарували Василю Петровичу дві печатки «Не заважайте працювати. Кладько», і «Я вам не нічний сторож. Кладько». Він дуже сміявся і, бувало, жартома ставив таку печатку на непрофесійно підготовленому документі.**

Наприкінці розмови Віктор Мельник додав:

**Про людину, яка пішла, заведено говорити лише хороше. Але щодо Василя Петровича, усі хороші слова – це найщиріша правда**



*Підготувала Світлана ГАЛАТА*